

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 420/2024-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného LAWCORP, s.r.o., Štúrova 11, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 4Tos/10/2024 zo 17. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 4Tos/10/2024 zo 17. júna 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 4Tos/10/2024 zo 17. júna 2024 **zrušuje a vec vracia** Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.
3. Krajskému súdu v Košiciach **prikazuje**, aby sťažovateľa prepustil ihneď z výkonu trestu odňatia slobody na slobodu.
4. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na vyjadrenie sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy,

porušenia čl. 17 ods. 2 ústavy a porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením krajského súdu č. k. 4Tos/10/2024-984 zo 17. júna 2024.

2. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 420/2024-16 z 27. augusta 2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 17 ods. 2 ústavy a základného práva na vyjadrenie sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie. V ďalšej časti, v ktorej sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy, ústavnú sťažnosť svojím uznesením č. k. IV. ÚS 420/2024-16 z 27. augusta 2024 odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 4T 13/2017 z 3. septembra 2019 uznaný vinným zo zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) a b) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní troch rokov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní štyroch rokov s probačným dohľadom. Zároveň sťažovateľovi bolo uložené obmedzenie podľa § 51 ods. 3 písm. f) Trestného zákona, obmedzenie spočívajúce v zákaze kontaktovať sa s poškodenou v akejkoľvek forme vrátane kontaktovania sa prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby alebo inými obdobnými prostriedkami s výnimkou kontaktovania sa v súvislosti s realizáciou styku s maloletými deťmi. Okresný súd zároveň sťažovateľovi uložil viaceré povinnosti, a to podľa § 51 ods. 4 písm. a) Trestného zákona povinnosť spočívajúcu v príkaze úmyselne sa nepriblížiť k poškodenej na vzdialenosť menšiu ako 5 metrov a nezdržiavať sa v blízkosti jej obydlia alebo kde sa menovaná zdržuje, alebo ktoré navštevuje s výnimkou kontaktovania sa v súvislosti s realizáciou styku s maloletými deťmi a podľa § 51 ods. 5 Trestného zákona povinnosť podrobiť sa výkonu kontroly tohto rozsudku technickými prostriedkami, a to použitím zariadenia varovania blízkosti.

4. Krajský súd uznesením č. k. 4Tos/10/2024-984 zo 17. júna 2024 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu Mestského súdu Košice sp. zn. 4T/13/2017 z 2. novembra 2023, ktorým bol rozhodnuté podľa § 52 ods. 1 Trestného zákona o neosvedčení sa sťažovateľa v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia a nariadení nepodmieneného trestu odňatia slobody. Krajský súd v napadnutom uznesení po vysvetlení podmienok potrebných na pozitívny záver podľa § 52 ods. 1 Trestného zákona a na podklade skutkových zistení vyplývajúcich napríklad zo záverečnej správy o probácii a výsluchu poškodenej dospel k zisteniu, že sťažovateľ sa počas plynutia skúšobnej doby dopúšťal porušovania uložených povinností, a to predovšetkým povinností podľa § 51 ods. 4 písm. a) Trestného zákona, a uviedol, že *„v prípade porušovania uloženej povinnosti sa jednalo o uvážené konanie odsúdeného, ľahostajný postoj k dodržiavaniu povinnosti a prípadnému následku jej porušenia v podobe nariadenia nepodmieneného trestu odňatia slobody. Záveru, že išlo o uvážené konanie svedčí tiež skutočnosť, že odsúdený na to, aby v čase plynutia skúšobnej doby porušil uložený príkaz, cestoval bez relevantného dôvodu do miesta bydliska poškodenej, ktoré leží v inej mestskej časti mesta [redacted]. Prítom nejde o zanedbateľnú vzdialenosť, keďže podľa web stránok mapa.sk, Google Maps*

a iné, je vzdialenosť medzi adresou bydliska poškodenej a adresou prechodného bydliska odsúdeného cca 11 km a precestovať ju autom bez väčších obmedzení trvá zhruba 10 minút, hromadnou dopravou to zaberie ešte podstatne dlhšiu dobu.“. V reakcii na sťažovateľom predložené námietky o neprítomnosti obhajcu v konaní, v ktorom sa rozhoduje o osvedčení/neosvedčení sa v skúšobnej dobe, a jeho zlom zdravotnom stave (sťažovateľ poukazoval na to, že trpí Huntingtonovou chorobou) krajský súd uviedol, že „v tomto štádiu trestného konania, keď rozhoduje o sťažnosti odsúdeného podanej proti rozhodnutiu prvostupňového sudu o neosvedčení sa odsúdeného v skúšobnej dobe s probačným dohľadom určenej pri podmienечnom odklade výkonu trestu odňatia slobody, nie je oprávnený a ani mu inak neprináleží posudzovať zdravotný stav odsúdeného. V tomto štádiu konania s prihliadnutím na uplatnené námietky, sa javí ako vhodnejší postup, požiadať o odklad výkonu premeneného nepodmieneného trestu odňatia slobody.“.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ atakuje závery v napadnutom uznesení krajského súdu v troch rovinách. V prvej rovine poukazuje na to, že krajský súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s jeho závažným zdravotných ochorením, ktorým je Huntingtonova choroba, ktorá je vážnym neurologickým ochorením a v ktorej dôsledku (i) bola výrazne znížená jeho schopnosť brániť sa v konaní o osvedčení sa v skúšobnej dobe podmienечného odsúdenia, na čo mal už mestský súd reagovať ustanovením obhajcu z dôvodu povinnej obhajoby podľa § 38 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, (ii) Huntingtonova choroba „významne ovplyvňuje správanie pacienta bez toho, aby tento pacient niesol nijakú zodpovednosť na toto správanie“, a (iii) časť verejného zasadnutia, na ktorom sa rozhodovalo o jeho neodsvedčení sa v skúšobnej dobe podmienечného odsúdenia, sa uskutočnila bez jeho prítomnosti z dôvodu žiadosti poškodenej o jej vypočutie v jeho neprítomnosti.

6. Sťažovateľ je presvedčený o tom, že ak mu okresný súd v konaní o osvedčení sa podľa § 52 ods. 1 Trestného zákona neustanovil obhajcu z dôvodu podľa § 38 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku napriek jeho adresne cielenej argumentácii o tom, že trpí neurologicko-psychologickou chorobou majúcou za následok nemožnosť vlastnej obhajoby, tak mu tak týmto postupom (za aprobácie krajským súdom) nebolo umožnené domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, čím tak bol porušený čl. 46 ods. 1 ústavy. Vykonaním časti verejného zasadnutia mestským súdom 2. novembra 2023 (na ktorom sa rozhodovalo o jeho osvedčení sa v skúšobnej dobe podmienечného odsúdenia) bez jeho prítomnosti a za súčasnej absencie obhajcu (uvedený postup krajský súd aproboval v sťažnostnom konaní) mu tak bolo znemožnené vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, čoho dôsledkom je porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy. Jeho správanie počas trvania skúšobnej doby podmienечného odsúdenia malo byť vzhľadom na vážnu zdravotnú diagnózu posúdené znalcom z odboru neurológie a psychológie, čo okresný súd ani len nezvažoval, a teda ani nevykonával, čím tak porušil jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Výsledkom procesných pochybení v konaní o osvedčení sa je jeho negatívny výsledok, na ktorého podklade mu bude nariadený výkon trestu odňatia slobody, čím tak bude pozbavený osobnej slobody spôsobom, ktorý odporuje zákonu, čo je porušením čl. 17 ods. 2 ústavy.

7. V petite podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby nálezom vyslovil porušenie ním označených základných práv a slobôd, zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

8. Krajský súd považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú. Krajský súd sa s námietkou sťažovateľa o porušení jeho základného práva na vyjadrenie sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestotožnil, keďže zastával názor, že v jeho prípade neboli splnené zákonné podmienky na ustanovenie obhajcu z dôvodu podľa § 38 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku. Krajský súd v tejto súvislosti konštatoval, že z obsahu zápisnice mestského súdu o verejnom zasadnutí z 2. novembra 2023 nevyplývajú žiadne pochybnosti o spôsobilosti sťažovateľa riadne sa obhajovať. Podľa krajského súdu sťažovateľ mal riadne odpovedať na položené otázky a vyjadrovať sa ku každému vykonávanému dôkazu. Po vyhlásení uznesenia mestského súdu sp. zn. 4T/13/2017 z 2. novembra 2023, ktorým bolo rozhodnuté podľa § 52 ods. 1 Trestného zákona o neosvedčení sa sťažovateľa v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia, tento ihneď zahlásil sťažnosť, ktorú následne odôvodnil 19. januára 2024 prostredníctvom splnomocneného obhajcu JUDr. Jána Lemeša. Námietku sťažovateľa o tom, že trpí Huntingtonovou chorobou, neposudzoval s ohľadom na predmet konania, ktorým bolo posúdenie splnenia podmienok podmieneného odsúdenia počas plynutia skúšobnej doby, a nie posudzovanie jeho spôsobilosti k výkonu trestu odňatia slobody, v čom krajský súd odkázal na jeho už známe vyjadrenie v napadnutom uznesení. Primárne krajský súd zdôraznil, že sťažovateľ podal žiadosť o ustanovenie obhajcu, ktorú doručil mestskému súdu deň po vykonaní verejného zasadnutia a ktorá bola zo strany sťažovateľa podporená aj príslušnými lekáorskými správami, a to až 28. novembra 2023 po doručení uznesenia mestského súdu sp. zn. 4T/13/2017 z 2. novembra 2023.

9. Krajský súd sa nestotožnil ani s námietkou sťažovateľa o porušení jeho základného práva na vyjadrenie sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu jeho neprítomnosti na verejnom zasadnutí mestského súdu 2. novembra 2023 počas výpovede, pretože (i) na jeho vylúčenie boli splnené zákonné podmienky, (ii) po ukončení jej výsluchu bol oboznámený s obsahom jej celej výpovede, ku (iii) ktorej nemal žiadne námietky. Z tohto dôvodu je jeho námietka neopodstatnená.

III.2. Replika sťažovateľa:

10. Sťažovateľ v rámci svojej repliky ústavnému súdu zaslal znalecký posudok č. 3/2024 súdneho znalca z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie z 2. júla 2024, z ktorého vyplýva, že (i) trpí duševným ochorením – incipientnou demenciou pri Huntingtonovej chorobe (s následným popisom tohto ochorenia) s negatívnou vývojovou prognózou tohto ochorenia do budúcnosti (očakávanie výraznejšej deteriorizácie osobnosti do budúcnosti) smerujúcou až k odkázanosti na opatrovateľskú starostlivosť, (ii) jeho rozpoznávacíe a ovládacie schopnosti nie je možné posudzovať generálne, vo všeobecnosti, ale len vo vzťahu k posudzovaniu jeho konania ako

páchatel'a trestného činu, (iii) je schopný samostatne vypovedať pred súdmi a inými orgánmi, nie je potrebné (iv) obmedzovať jeho spôsobilosť na právne úkony, (v) na výkon volebného práva a (vi) na nakladanie s finančnou hotovosťou.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 17 ods. 2 ústavy je založená na arbitrárnosti záverov krajského súdu v jeho napadnutom uznesení, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu mestského súdu sp. zn. 4T/13/2017 z 2. novembra 2023, ktorým bolo rozhodnuté podľa § 52 ods. 1 Trestného zákona o jeho neosvedčení sa v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia, a to napriek absencii zastúpenia obhajcom v dovtedajšom priebehu konania napriek dôvodu povinnej obhajoby podľa § 38 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku. V sekundárnej rovine sťažovateľ namietal porušenie základného práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ku ktorého porušeniu malo dôjsť postupom mestského súdu na verejnom zasadnutí 2. novembra 2023, ktorého časť mala byť vykonaná bez jeho prítomnosti z dôvodu žiadosti poškodenej, pričom postup mestského súdu napriek namietaným nedostatkom aproboval krajský súd v sťažnostnom konaní.

IV.1. Všeobecné judikatúrne východiská k základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy:

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

14. Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo na prístup k súdu. Slovenská republika, ako aj všetky jej orgány verejnej moci majú pozitívny záväzok aktívnym spôsobom zabezpečiť, aby práva a slobody garantované jej právnym poriadkom neboli oprávneným subjektom pod jej jurisdikciou len formálne garantované, ale aby tieto práva a slobody boli „prakticky a efektívne“ dosiahnuteľné. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi poskytuje v konaní o opravných prostriedkoch. Ak účastník konania splní

predpoklady vyžadované zákonom na poskytnutie ochrany v opravnom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť (II. ÚS 78/05, II. ÚS 249/05, I. ÚS 115/2020).

15. O prípad porušenia ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutím alebo postupom všeobecného súdu pritom môže ísť okrem iného vtedy, ak by tento súd fakticky odňal komukoľvek možnosť domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde (II. ÚS 8/01) alebo by rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia (I. ÚS 241/07), prípadne pokiaľ by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05), teda ak súdom zvolený výklad neprípustne postihuje niektoré zo základných práv sťažovateľa, prípadne opomína možný výklad iný, ústavne konformný alebo je výrazom zjavného a neodôvodneného vybočenia zo štandardov výkladu, ktorý je v súdnej praxi rešpektovaný (pokiaľ je ústavne akceptovateľný), resp. je v rozpore so všeobecne uznávanými zásadami spravodlivosti.

16. Skutkové alebo právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli do takej miery zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, že by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 58/98, I. ÚS 13/00, II. ÚS 5/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

17. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je pritom vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (obdobne pozri aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, séria A, č. 303A, s. 12, bod 29; Hiro Balani proti Španielsku z 9. 12. 1994, séria A, č. 303B; Georgiadis proti Grécku z 29. 5. 1997; Higgins proti Francúzsku z 19. 2. 1998). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

18. Ústavný súd vo svojej judikatúre stabilne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (IV. ÚS 186/07, PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06), z ktorej okrem iného vyplýva, že „v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.“ (II. ÚS 148/06, IV. ÚS 186/07). Ústavný súd pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07).

IV.2. Zákonná úprava:

19. Podľa § 52 ods. 1 Trestného zákona ak odsúdený viedol v skúšobnej dobe riadny život, dodržiaval podmienky probačného dohľadu a splnil uložené obmedzenia a povinnosti, súd vysloví,

že sa osvedčil; inak nariadi nepodmienečný trest odňatia slobody, a to prípadne už v priebehu skúšobnej doby.

20. Podľa § 52 ods. 2 Trestného zákona ak súd do roka od uplynutia skúšobnej doby neurobil rozhodnutie podľa odseku 1 bez toho, že by na tom mal odsúdený vinu, má sa za to, že sa odsúdený osvedčil.

21. Podľa § 52 ods. 4 Trestného zákona ak sa vyslovilo, že sa odsúdený v skúšobnej dobe osvedčil, alebo ak sa má za to, že sa osvedčil, hľadá sa na neho, ako keby nebol odsúdený. Podľa § 52 ods. 5 Trestného zákona ak súd premení podmiennečný trest odňatia slobody na nepodmienečný trest odňatia slobody, rozhodne zároveň o spôsobe výkonu trestu.

22. Podľa § 38 ods. 1 Trestného poriadku vo vykonávacom konaní, v ktorom súd rozhoduje na verejnom zasadaní, musí mať odsúdený obhajcu, ak a) je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ak je jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená, b) ide o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody mladistvého, ktorý v čase konania verejného zasadania nedovršil osemnásť rok, c) je vo väzbe, alebo d) sú pochybnosti o jeho spôsobilosti náležite sa obhajovať.

IV.3. Posúdenie veci:

23. Ústavný súd už mnohokrát konštatoval, že z ústavnoprávneho pohľadu v konaní o ústavnej sťažnosti je potrebné kasačne reagovať na skupinu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia podústavného práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd.

24. Odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu nedáva odpoveď na kľúčovú sťažovateľom uplatnenú námietku, a to primárne na okolnosť, či boli v predmetnej veci dané dôvody (i) na ustanovenie obhajcu sťažovateľovi podľa § 38 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku (čo v sekundárnej rovine obsahovo dopadá na jeho námietku o porušení jeho základného práva na vyjadrenie sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) a v nadväznosti na uvedený záver potom či (ii) sťažovateľom označené okolnosti o tom, že trpí Huntingtonovou chorobou, mali dopad aj na skutkové a od nich sa odvíjajúce právne závery týkajúce sa porušovania podmienok podmiennečného odsúdenia a spočívajúce v porušovaní uložených povinností, a to predovšetkým povinností podľa § 51 ods. 4 písm. a) Trestného zákona, od ktorých negatívneho posúdenia plnenia sa odvíja aj záver o jeho neosvedčení sa v skúšobnej dobe podmiennečného odsúdenia a následnom nariadení výkonu trestu odňatia slobody, ktorý sťažovateľ aktuálne aj vykonáva od 4. júla 2024, a teda aj záver o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 ústavy.

25. Z obsahu ústavným súdom vyžiadaného súdneho spisu mestského súdu sp. zn. 4T/13/2017 sa ústavný súd presvedčil, že zodpovedá podľa doložených listín skutočnostiam uvádzaným sťažovateľom, že už v úvode verejného zasadnutia mestského súdu predniesol okolnosť, že trpí predmetnou poruchou. Dotknutú okolnosť zdôraznil aj v prvej písomne podanej sťažnosti proti uzneseniu mestského súdu, keď zároveň z tohto dôvodu žiadal o ustanovenie obhajcu (jeho podaním sa mestský súd odpoveďou vyššieho súdneho úradníka zo 16. novembra 2023 odmietol zaoberať). Žiadosť o ustanovenie obhajcu reflektuje aj vyjadrenie krajského súdu v konaní o ústavnej sťažnosti (samotnú žiadosť a predložené lekárske potvrdenia), nie však napadnuté uznesenie krajského súdu. Závažný zásah do psychiky so zhoršujúcim sa vývojom akcentuje aj

odôvodnenie sťažnosti prostredníctvom sťažovateľom (už) splnomocneného obhajcu JUDr. Lemeša z 19. januára 2024 (ktorú sťažovateľ ústavnému súdu neprezentoval ani nedoložil), aj keď, samozrejme, toto odôvodnenie už nie je spojené s návrhom na ustanovenie obhajcu a je zamerané (aj) na aspekt spôsobilosti na výkon trestu odňatia slobody. Kritická okolnosť (sťažovateľom tvrdená a dokladaná duševnej choroby) sa tak, a to vo vzťahu k nutnej obhajobe, neoddeliteľne stala súčasťou sťažnostných námietok, a to aj bez ohľadu na to, že v konaní o sťažnosti ide o sťažnostnými námietkami neobmedzený oficiálny prieskum (§ 192 ods. 1 Trestného poriadku) a v konkrétnom prípade ide o relevantný faktor významný pre konanie o sankcionovaní podmienene odsúdeného za porušenie jeho povinností v skúšobnej dobe rozhodnutím o výkone trestu odňatia slobody.

26. Nie je teda ústavne udržateľné, ak sa napadnuté uznesenie krajského súdu otázkou povinnej obhajoby pre neschopnosť sťažovateľa náležite sa obhajovať vôbec nezaobrá (ústavný súd neprezumuje, že s pozitívnym výsledkom pre sťažovateľa), a to bez ohľadu na následné písomné doplnenie sťažnosti zvoleným obhajcom (naostatok označenú okolnosť sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neuviedol a ústavný súd ju zistil až v vyjadrenia krajského súdu). V kontexte § 38 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku je totiž podstatná povinná obhajoba práve na verejnom zasadnutí (mestského súdu), na ktorom prebehla dôkazná kompletizácia podkladov na rozhodnutie následne preskúmané v sťažnostnom konaní. Nejde pritom o okolnosť, ktorá by bola už *prima facie* zanedbateľná alebo nezmyselná, resp. právne irelevantná, ale aj v takom prípade by to bolo potrebné v odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu vyjadriť. Ak by bol záver o danosti dôvodov povinnej obhajoby pozitívny (sťažovateľ na verejnom zasadnutí nemal obhajcu, hoci ho mal mať), boli by kasačné konzekvencie vo vzťahu ku krajským súdom preskúmanému uzneseniu mestského súdu zřejmé, a to aj bez skúmania miery (ne)správnosti toho, že mestský súd na oznámenie sťažovateľa o predmetnej poruche nereagoval už v priebehu verejného zasadnutia.

27. Len a ak by bol záver krajského súdu o danosti dôvodov povinnej obhajoby negatívny, bolo by možné (bez opätovného vykonania verejného zasadnutia mestského súdu so zastúpením sťažovateľa obhajcom), resp. potrebné zaoberať sa vecnou stránkou uznesenia mestského súdu sp. zn. 4T/13/2017 z 2. novembra 2023 vrátane (opäť bez prednastavenia odpovede ústavným súdom) možného vplyvu Huntingtonovej choroby na sťažovateľovo správanie v skúšobnej dobe (nejde o objektívnu zodpovednosť za nerešpektovanie uložených obmedzení, obdobne ako pri nenahradení škody v skúšobnej dobe, k tomu pozri nález vo veci sp. zn. IV. ÚS 241/2024, právne vety publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 22/2024). V primárne aktuálnej línii je totiž otázka povinnej obhajoby (ktorá ostala bez reflexie napriek tomu, že relevantným spôsobom „bola v hre“) klasickým príkladom nielen ústavnej neudržateľnosti, ale neudržateľnosti (už) aj na úrovni zákona.

28. Preto došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení so zásadou nemožnosti kohokoľvek stíhať a pozbaviť osobnej slobody inak ako dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 17 ods. 2 ústavy), čo viedlo postupom a s konzekvenciami podľa zákona o ústavnom súde k zrušeniu napadnutého uznesenia krajského súdu a vráteniu veci tomuto súdu na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku nálezu).

29. Ako už bolo uvedené, krajský súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 17 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ sa v petite podanej ústavnej sťažnosti domáha len vyslovenia porušenia označených základných práv, zrušenia napadnutého uznesenia krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie, pričom ale v dôsledku zrušenia napadnutého uznesenia krajského súdu ústavným súdom [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde] stratí uznesenie mestského súdu sp. zn. 4T/13/2017 z 2. novembra 2023, ktorým bolo rozhodnuté podľa § 52 ods. 1 Trestného zákona o neosvedčení sa sťažovateľa v skúšobnej dobe podmieneného odsúdenia a nariadení nepodmienečného trestu odňatia slobody, právoplatnosť, čím tak zanikne spôsobilý právny podklad, v ktorého dôsledku došlo k nariadeniu nepodmienečného trestu odňatia slobody. Preto bolo nevyhnutné prikročiť k využitiu oprávnenia podľa § 133 ods. 3 písm. d) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu) a prikázať krajskému súdu, aby nariadil prepustenie sťažovateľa z výkonu trestu odňatia slobody na slobodu (na taký úkon bude príslušný krajský súd v rámci označených zákonných konzekvencií spojených so zrušením ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia).

30. Ústavný súd nevyhovел časti sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti (bod 5 výroku nálezu), v ktorej sa domáhal vyslovenia porušenia základného práva na vyjadrenie sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (tretia námietka sťažovateľa o tom, že časť verejného zasadnutia sa uskutočnila bez jeho prítomnosti), keďže pre právne posúdenie veci je smerodajný záver ústavného súdu o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 17 ods. 2 ústavy. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd nezaoberal sťažovateľom namietaným porušením jeho základného práva na vyjadrenie sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľovi bolo po procesnej eliminácii jeho osobnej prítomnosti pri výsluchu poškodenej umožnené vyjadriť sa k jej výpovedi, čo predstavuje trestnoprocesne relevantný postup, ktorý by však nemohol byť videný takou optikou, ak by absentovala povinná obhajoba napriek splneniu jej zákonných podmienok.

V.

Zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci na ďalšie konanie

31. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

32. Podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, ak to pripúšťa povaha zásahu.

33. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

34. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

35. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

36. Vzhľadom na záver o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 17 ods. 2 ústavy, ústavný súd napadnuté uznesenie krajského súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V tomto konaní bude krajský súd postupovať podľa právneho názoru vyjadreného v predchádzajúcej časti tohto odôvodnenia a bude už jeho vecou, aby v prípade, ak bude potrebné uznesenie mestského súdu sp. zn. 4T/13/2017 z 2. novembra 2023 zrušiť, zohľadnil hmotnoprávne aspekty prítomné v predmetnom konaní v ich časových dimenziách, a to aj vo vzťahu k eventuálnemu, použijúc zákonnú terminológiu, „urobeniu“ nového vecného rozhodnutia v sťažnostnom konaní.

VI.

Trovy konania

37. Ústavný súd rozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľovi vznikli v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku nálezu).

38. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

39. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2024, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 13,73 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za 2 úkony právnej služby patrí sťažovateľovi náhrada trov konania vo výške 686,50 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 27,46 eur, spolu tak suma 713,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

40. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet advokáta sťažovateľa označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Libor Duľa
predseda senátu